

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE TÜRK KÜLTÜR ÖGELERİNİN AKTARIMINA YÖNELİK BİR DURUM ÇALIŞMASI

EXAMINATION OF A CASE STUDY FOR THE TRANSFERENCE OF TURKISH CULTURAL ELEMENTS IN TURKISH LANGUAGE TEACHING

Araştırma Makalesi

Betül KOPARAN¹ Mehmet CANBULAT²

Makale gönderim tarihi: 23.06.2020

Makale kabul tarihi: 29.12.2020

Öz

Günümüzde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, çeşitli ülkelerdeki insanların farklı farklı ihtiyaç ya da sebeplerle Türkiye'ye gelmesi sonucunda birçok farklı kurumda yapılmakta ve bu kurumlarda öğrenim gören yabancı öğrencilerin sayısının her geçen gün arttığı bilinmektedir. Bu durum Türkçeyi, yabancıların öğrendikleri bir dil hâline getirirken aynı zamanda da Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin de önemini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasına göre desenlenmiştir. Nitel araştırma yöntemine uygun olarak doküman analizi, odak grup görüşmesi ve bireysel görüşmeler ile veriler elde edilmiştir. Verilerin analizi, içerik analizi yoluyla yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda yabancı öğrenciler Türk kültür öğelerini daha çok sosyal hayat, Türk arkadaşlar ve dizilerden öğrendiklerini bununla beraber ders kitaplarından ve öğretim elemanlarından da bu konuda yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca ders kitaplarında da Türk kültür öğelerinin yer aldığı fakat daha güncel ve yabancı öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik kültür öğelerinin yer alması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Yabancı dil öğretimi, Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, dil ve kültür ilişkisi, kültürel etkileşim, kültür aktarımı.*

Abstract

Today, teaching Turkish as a foreign language is carried out in many different institutions as a result of people coming to Turkey due to different needs or reasons and it is known that the number of these foreign students increases day by day. This situation makes Turkish a language that foreigners learn and also shows the importance of teaching Turkish as a foreign language. In this context, the research was designed according to the case study, one of the qualitative research methods. Data were obtained through document analysis, focus group interview and individual interviews in accordance with qualitative research methodology. The collected data analyzed through content analysis. As a result of the research, foreign students stated that they learned Turkish cultural elements mostly from "social life, Turkish friends and soap operas". Besides these, they could also benefit from "textbooks and lecturers". In addition, it is concluded that there are Turkish cultural elements in the textbooks, but cultural elements should be included for students' interests and needs and they should be more up to date elements.

Keywords: *Foreign language teaching, Turkish teaching as a foreign language, language and culture relationship, cultural interaction, culture transfer.*

Giriş

Dil, insanlar arasındaki iletişiminin en temel kaynağını oluşturmaktadır. Dilin bireyler arasındaki duyguları, düşünceleri ve bilgi birikimlerini aktarma işlevinin yanı sıra konuşurları arasında kültürünü, gelenek ve göreneklerini, milli duyuş ve düşüncelerini taşıma işlevi de vardır. Dolayısıyla dil, tek boyutla sınırlandırılmayan çok boyutlu bir olgudur.

¹ Arş. Gör., Akdeniz Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Antalya/Türkiye ORCID: 0000-0003-2487-9868, betulkoparan15@gmail.com

² Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Antalya/Türkiye ORCID: 0000-0002-1781-2684, canbulatm@gmail.com

Türkler tarih boyunca birçok medeniyetle ve kültürle iletişim içinde bulunmuş, diğer toplumları kültürüyle etkilediği gibi başka kültürlerden de etkilenmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin zaman içinde hem dünyada hem de bulunduğu coğrafi konum içinde göstermiş olduğu etkin rol, sosyal ve politik gelişmeler ile sahip olduğu konum itibarıyla cazip ve önemli bir yatırım alanı olarak görülmektedir. Bu durum neticesinde, yabancı dil olarak Türkçe öğrenimi günümüzde gün geçtikçe artarak ilerleyen bir alan haline gelmiştir (Kurt, Direkci ve Caner, 2018).

Bugün, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi çeşitli ülkelerdeki insanların farklı farklı ihtiyaç ya da sebeplerle ülkemize gelmesi sonucunda birçok farklı kurumda yapılmakta ve ülkemize gelen bu yabancı öğrencilerin sayısının her geçen gün arttığı bilinmektedir. Bu durum Türkçeyi, yabancıların öğrendikleri bir dil haline getirirken aynı zamanda da Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin önemini ortaya koymaktadır. Böylesine önemli bir alan olan yabancı dil öğretiminde dikkat edilmesi gereken birçok unsur bulunmaktadır. Bu unsurlardan belki de en önemlilerinden biri dil öğretiminde doğru ve etkili bir kültür öğretiminin gerçekleştirilmesidir. Çünkü tam anlamıyla bir dil öğretiminin gerçekleşmesi için dilin konuşulduğu milletin kültürünün aktarılabilmesi de gerekir. Buna ek olarak, dil aracılığıyla kültür öğretiminin gerçekleşmesi, bireyin o dilin konuşulduğu ülkede olması durumunda daha da kolaylaşır.

Bir kişinin ana dili becerisi geliştikçe, ait olduğu milletin kültürüne hâkimiyeti de artmaktadır. Bu nedenle dil öğretimi, aynı zamanda bir kültür öğretimi olarak da adlandırılabilir. Dildeki her türlü yapı ile anlam arasındaki ilişkinin kültürel bir boyutu vardır (Arslan, 2009).

Dil göstergeler dizgesi olarak tanımlanabilir. Fakat bununla beraber bir kültür ögesi olarak da yer alır. Bu dil ve kültürün birbirleriyle olan ayrılmaz yakınlığından dolayı dil öğrenimi ve öğretiminde kültür ögesini göz ardı etmemek gerekmektedir. Dildeki dizgeler içerisinde yer alan her göstergenin dış dünyada işaret ettiği bir gönderme alanı, bir dış dünya gerçekliği vardır. İşte bu göstergelerin dış dünyada işaret ettikleri gönderme alanı da dilin kültürle ilgili olan kısmıdır. Göstergelerin anlamları da böylece ortaya çıkmaktadır. Göstergelerin edindikleri bu anlamla beraber de kültür ögesi oluşmakta ve dilin anlamsal yapıyı tamamlanmaktadır (Asutay, 2003: 27). Dolayısıyla dilin şekilsel yapısının içindeki anlamsal yapıyı oluşturan öge kültür olarak tanımlanabilir.

Kültür, toplumu oluşturan kişileri bir arada tutan, birbirine bağlayan dil ve haberleşme süreçlerini, sanatlarını, inançlarını, törelerini, hukuk ve yönetim kurumlarını, üretim ve tüketim düzenlerini içine alır (Güvenç, 2002: 14-15). Abacıoğlu (2002: 5) kültürün bir aynası olarak da dili görmüştür.

Her kültürün, ait olduğu topluma dair özelliklerini yansıtan, kendi kimliğini kazandırmasına vesile olan kendine özgü bir dili vardır denilebilir. Bu dil, içinde bulunduğu kültürün diğer toplumların özelliklerinden farklılıklarını, diğer bir deyişle 'ötekilerden olan farkını' ve tarihsel toplumsal tüm birikimlerini içinde barındırır. Bundan dolayı denilebilir ki; dil öğrenmek, o kültürü tanımakla başlar, devam eder ve gelişir (Asutay, 2007: 10). Yabancı bir dili öğrenmeye çalışmak aynı zamanda o kültürün öğelerini de anlamak, öğrenmek istemek ve bunun için çabalamak şeklinde düşünülebilir (Göçer, 2015: 23).

Özdemir (2013), kültür öğelerini bilmeyen bir yabancı öğrencinin, dilin kinayeli, mecazlı ve sanatlı yapısını da bilemeyeceğini, anlayamayacağını ifade etmiştir. Barın (2004) da aynı şekilde günlük yaşantıdan, insanlar arasındaki gündelik ilişkilerden kopuk olan bir dil öğretiminin eksik olacağını hatta ne dili ne de kültürü tam olarak aktaramayacağını belirtmiştir.

Program, öğretim, yönetim ya da değerlendirme olsa da olmasa da eğitim için yapılan tüm şeylerin kalbinde kültür yer almaktadır (Gay, 2014: 9) Şüphe yoktur ki eğitim, sosyo- kültürel bir süreçtir. Bir bireyin eğitim yaşamının anlaşılması için kültürün rolünün de titiz bir şekilde irdelenmesi gerekmektedir (Pai, Adler ve Shadiow, 2006).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik yapılan çalışmalara bakıldığında genellikle, bu alanda kullanılan yaklaşımlar ve yöntemlerin hangileri olduğu, hangi yöntemlerin kullanılması gerektiği ve yöntemlerin faydaları ve zararları (Tezcan, 1990; Hengirmen, 1993; Tosun, 2005; İşcan, 2011; Yaylı ve Yaylı, 2014; Erdem, Gün ve Sever, 2015; Harputoğlu, 2015; Çağlayan Dilber, 2018) ile yabancı öğrencilerin dili öğrenirken yaşadıkları sorunlara yönelik çalışmalar (Karababa, 2009; Demirel, 2011; Okatan, 2012; Şahin, 2018) olduğu gözlemlenmiştir. Dil öğretiminde kültür aktarımının yapılması

gerektiğine yer veren çalışmalar da yapılmıştır (Polat, 1990; Tapan, 1990; Kramsch, 1993; Tseng, 2002; Er, 2006; Bölükbaş ve Keskin, 2010; Demir ve Açık, 2011; Kırkkılıç ve Sevim, 2012; Okur ve Keskin, 2013; Kutlu, 2015; Memiş, 2016; İşcan ve Yassıtaş, 2018).

Yapılan çalışmalar sonucunda, yabancılara Türkçe öğreten öğretim elemanlarının ise bu alandaki eğitimlerinin genel olarak yetersiz olduğu ve süreç içinde meslekî deneyimleriyle konu hakkında derinleştikleri görülmüştür (Karababa, 2009; Kuşçu, 2013; Mete ve Gürsoy, 2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde kendi kültürünü bilen, kültürünün özelliklerine hâkim olan ve bunu ders sürecinde doğru ve etkili bir biçimde aktarabilen öğreticiler, öğrenmeyi kalıcı bir hale getirecek ve dersin etkili ve renkli bir şekilde geçmesine imkân sağlayacaktır (Saygılı ve Kana, 2018: 1044).

YÖK-TEZ veri tabanında “yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımı ve kültürel etkileşim” anahtar kelimeleriyle yapılan taramada 2010-2020 yılları arasında yapılan çalışmalarda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında bulunan kültür öğelerinin incelenmesine yönelik birçok çalışmanın olduğu görülmüştür. Ancak kültür aktarımının Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları, öğretim elemanları ve yabancı öğrenciler bağlamında ele alınmasına dair bütüncü bir çalışma olmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmaya literatürdeki bu eksikliğin giderilmesi için gerek duyulmuştur. Çalışmada yabancılara Türkçe öğretiminde görev yapmakta olan öğretim elemanları, yabancı öğrenciler ve ders kitaplarının Türk kültür öğelerinin aktarımındaki yerleri ve durumları bütüncül bir şekilde resmedilmeye çalışılacaktır.

Çalışmada yabancı dil öğretiminde, kültür öğretiminin öneminden yola çıkılarak ilk olarak Akdeniz Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında Türk kültürüne ait öğeler belirli ölçütlere göre incelenmiştir. Bu ders kitaplarında bulguların Türk kültür öğelerinden hareketle yine Akdeniz Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinde görev yapmakta olan öğretim görevlilerinin ve öğrenim görmekte olan yabancı öğrencilerin Türk kültürü hakkındaki görüşlerine başvurulmuştur.

Araştırmanın Amacı ve Problemleri

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk kültür öğelerinin aktarımı nasıl gerçekleşmektedir?
Bu problem cümlesinden hareketle, araştırmanın alt problemleri şu şekildedir:

Alt Problemler

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin, Türk kültür öğelerinin aktarımı hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk kültür öğelerinin aktarımına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
3. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında, kültürel öğeler nasıl yer almaktadır?

Yöntem

1. Araştırma Deseni

Bu çalışma sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması desenine göre tasarlanmıştır. Nitel araştırmalardan biri olan durum çalışması, bir ya da birden çok olayın, durumun derinlemesine ifade edilmesi, araştırılması, incelenmesi ve yorumlanması olarak açıklanır (McMillan ve Schumacher, 2006). Bu bağlamda araştırmacının durum çalışmalarında en önemli hedefi bir ya da birden çok durumu ele alırken tanımlama yapmasıdır. (Christensen, Johnson ve Turner, 2011). Bu nedenle durum çalışması deseni, bu çalışmanın incelenmesinde uygun desen olarak belirlenmiştir.

2 Araştırma Materyali ve Çalışma Grubu

Çalışma, 2018-2019 yılında Akdeniz Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde (TÖMER) yabancı dil olarak Türkçe öğrenmekte olan yabancı öğrenciler (n=43) ve eğitim vermekte olan öğretim elemanları (n=10) üzerinde amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örneklem tekniği ile seçilen toplam 53 kişi üzerinde yapılmıştır. Ayrıca bir diğer veri kaynağı olarak İstanbul Yabancılar İçin Türkçe öğretim seti A1-A2 (Temel), B1-B2 (Orta) ve C1/+ (İleri) olmak üzere beş kitapta çalışmanın amacı doğrultusunda, Türk kültür öğeleri bakımından Avrupa Konseyi'nin (Council of Europe) 2013 yılında yayınladığı bir bildirgeyle hazırlanan ve öğretilen yabancı dile ait sosyal ve kültürel bilgilerin de verilmesi gerektiğini detaylı olarak belirtilen bir takım ölçütlere (günlük yaşam, yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler, değerler, inançlar ve tutumlar, beden dili, sosyal gelenekler, geleneksel davranışlar) göre incelemeler yapılmıştır.

3. Verilerin Toplanması

Durum çalışmalarında veri toplama aracının fazla olması önemlidir. Böylece çalışmanın geçerlik ve güvenilirliği artmış sayılmaktadır (Yin, 1984; Hartley, 1995). Bu durum göz önünde bulundurularak, çalışmada birden fazla veri toplama aracı kullanılmıştır. Çalışmanın verileri uzman görüşleri, öğrenci görüşleri ve doküman incelemesi olmak üzere üç yolla toplanmıştır.

Çalışma yarı yapılandırılmış odak grup görüşmesi yapılan yabancı öğrenciler (sekizerli dört grup olmak üzere toplamda otuz iki katılımcı) , yarı yapılandırılmış bireysel görüşme yapılan yabancı öğrenciler (on bir katılımcı) ve yarı yapılandırılmış bireysel görüşme yürütülerek görüşleri alınan öğretim elemanları (on katılımcı) olmak üzere üç farklı çalışma grubu ile yürütülmüştür. Araştırma sürecinde elde edilen veriler not alma tekniği ve ses kayıt cihazı yoluyla toplanmıştır. Daha sonra toplanan bu veriler düzenlenip yazıya geçirilmiştir.

4. Verilerin Analizi

Araştırmanın amacına uygun olarak sorular hazırlanmış ve gerekli izinler alınarak çalışma grubunu oluşturan katılımcılarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yazıya geçirilen metinler iki kez kontrol edilip düzenlenerek kopyası çıkarılmış, kodlanmış, özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Bu çözümlemeler süreç içinde Türkçe Eğitimi alanında uzman üç farklı araştırmacı tarafından daha kontrol edilmiştir.

5. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Araştırmadan elde edilen görüşmelerin iç geçerliği için bulgular hiç yorum yapılmadan olduğu gibi verilmiş, araştırmacı ve nitel araştırma konusunda deneyimli Türkçe Eğitimi alanında uzman bir öğretim üyesi ve bir yüksek lisans öğrencisi olmak üzere iki kişi tarafından ayrı ayrı kodlamalar yapılmıştır. Elde edilen kodlamalar karşılaştırılarak, ortak kodlara ulaşılmıştır. Kodlayıcılar arasında Kappa değeri (tutarlık oranı) hesaplanmıştır. Değerlendiriciler arasında %88,5 değerinde bir uyum olduğu görülmüştür. Bu hesaplanan tutarlık oranı sonucunda araştırmacılar arasında mükemmel bir uyum olduğu ve çalışmanın kodlarının güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde görüşme formlarında yer alan sorulara verilen yanıtlar ve ders kitaplarının incelenmesi doğrultusunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Bulgular, yabancı öğrenciler, öğretim elemanları ile gerçekleştirilen görüşmeler ve ders kitaplarının incelenmesi olmak üzere üç ana başlık altında sunulmuştur. Veriler her bir bölümün altında, araştırma sorularındaki gibi alt araştırma sorularına yönelik bulgularla sunulmaya çalışılmıştır. Tablolar halinde sunulan veriler frekans değerleri üzerinden yorumlanmış ve katılımcı görüşlerinden örneklerle yer verilmiştir.

1. Yabancı Öğrencilerle Gerçekleştirilen Görüşmeler Sonucu Ortaya Çıkan Bulgular

Bu bölümde çalışma grubu kısmında bahsedilen kırk üç yabancı öğrenci ile gerçekleştirilen görüşmeler sonucu ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir.

1.1. Yabancı Öğrencilerin Kültür Hakkındaki Görüşleri

Uygulama ve değerlendirme sürecinden sonra katılımcılara kültür hakkındaki görüşleri ile ilgili bir soru sorulmuş ve ortaya çıkan görüşler Tablo 1.1.'de sunulmuştur:

Tablo 1.1. Yabancı Öğrencilerin Kültür Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	f
Dil	7
Yaşam Biçimi	9
Tarih	1
Edebiyat	1
Yiyecekler- İçecekler	3
Davranış Biçimi	7
Gelenek- Görenek	6
Kurallar	3
Eylemler	1
Toplam	43

Tablo 1.1. incelendiğinde; yabancı öğrencilerin kültür hakkındaki görüşlerine yönelik en fazla öne çıkarılan görüş "yaşam biçimi" ifadesidir. Bu görüşü "dil, davranış biçimi, gelenek- görenek, kurallar, yiyecek- içecekler" gibi görüşler izlemektedir. Bu ifadeleri desteklemesi bakımından katılımcı görüşlerinden örneklere aşağıda yer verilmiştir:

"Bence kültür demek dil öğrenmek benim için. Eğer sen dil öğrenirsen demek ki sen başka ülkelerin hakkında biliyorsun." (Ö, 15),

"Ben kültür derken yani benim aklım kültür derken insanlar nasıl yaşıyorlar? Benim aklıma geliyor. Nasıl yaşıyorlar? İnsanlar nasıl yaşıyorlar öğrenmek için önce insanların dilini öğrenmek gerekiyor." (Ö, 3),

" Benim için kültür demek tarih demek. Çünkü bir ülkenin kültürü yok. Demek ki tarihi yok. Kültür geçmiş demek benim için. Tarih demek. Bir ülke kültür yok tarih yok benim için." (Ö, 8).

1.2. Yabancı Öğrencilerin Türk Kültür Öğelerine İlişkin Bilgi Kaynakları Hakkındaki Görüşleri

Yabancı öğrencilerin Türk kültür öğelerine ilişkin bilgi kaynakları hakkındaki görüşleri aşağıda Tablo 1.2'de sunulmuştur:

Tablo 1.2. *Yabancı Öğrencilerin Türk Kültür Öğelerine İlişkin Bilgi Kaynakları Hakkındaki Görüşleri*

Görüşler	f
Sosyal Hayat	9
Türk Arkadaşlar	8
Ders Kitapları	8
Öğretmenler	6
Kitaplar ve Dergiler	5
Dizi, Film ve Tiyatro Oyunları	4
Videolar	2
İnternet	2
Televizyon	1
Geziler	1
Toplam	46

Tablo 1.2. incelendiğinde; yabancı öğrencilerin Türk kültür öğelerine ilişkin bilgi kaynakları hakkındaki görüşlerine yönelik on farklı kategoriye ulaşılmıştır. Bu kategoriler sıklık değerleri açısından sırasıyla şu şekildedir: “sosyal hayat” , (f=9); “Türk arkadaşlar” , (f=8); “ders kitapları” , (f=8); “öğretmenler” , (f=6); “kitaplar ve dergiler” , (f=5); “dizi, film ve tiyatro oyunları” , (f=4); “videolar” , (f=2); “internet” , (f=2); “televizyon” , (f=1) ve “geziler” , (f=1). Bu görüşlerden bazıları aşağıda yer alan ifadelerle örneklendirilmiştir:

“Mesela benim için Türkçe öğreniyorsan eğer Türkiye’de yaşıyorsan daha iyi olacak. Çünkü o zaman hayal edelim. Ben Türkçe öğreniyorum ama Tunus’ta sizin kültürünüzü hiç bilmiyorum. Hiçbir şey öğrenmeyeceğim. Kültürü sokaktan öğrenebiliriz. Dil bilgisini kitaptan öğrenebiliriz. İkisi paralel şekilde gidiyor. Tamamlıyor birbirini.”(Ö,6),

“Ben mesela bir şeyi anlamadığımda arkadaşımı arıyorum. Mesela dünkü grameri anlamadım. Arkadaşımı aradım. O hemen geldi. Çünkü çok yardımsever bir insandır ve bana grameri anlattı. Sokak dilinde anlattı ve tabii ki evet yani normal şekilde anlattı. O kadar yani. Konuştukça ve pratik yaptıkça daha çok öğreniyoruz. Arkadaşım Türk’tü.” (Ö, 17),

“Ders kitapları pek çok şey Türkiye’nin kültürü hakkında gösteriyor bize. Hayat, normal hayat, sosyal hayat, günlük hayat, kültür, evlilik, komşuluk...” (Ö, 5).

1.3.Yabancı Öğrencilerin Ders Kitaplarında Yer Alan Türk Kültür Öğeleri Hakkındaki Görüşleri

Tablo 1.3.’ te yabancı öğrencilerin ders kitaplarında yer alan Türk kültür öğeleri hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir:

Tablo 1.3. *Yabancı Öğrencilerin Ders Kitaplarında Yer Alan Türk Kültür Öğeleri Hakkındaki Görüşleri*

Görüşler	f
Gelenek- Görenekler	5
Yiyecek ve İçecekler	4

Yetersiz Olduğu	4
Tarih	3
Halk Edebiyatı	3
Batıl İnançlar	3
Din	2
İnsan İlişkileri	2
Önemli kişiler	2
Şehirler	2
Toplam	30

Tablo 1.3.'te görüldüğü üzere yabancı öğrencilerin ders kitaplarında yer alan Türk kültür öğeleri hakkındaki görüşlerine yönelik on farklı kategoriye ulaşılmıştır. Bu kategoriler sıklık değerleri açısından sırasıyla şu şekildedir: “gelenek- görenekler”, (f=5); “yiyecek ve içecekler” , (f=4); “yetersiz olduğu” , (f=4); “tarih” , (f=3); “halk edebiyatı” , (f=3); “batıl inançlar” , (f=3); “din” , (f=2); “insan ilişkileri” , (f=2); “önemli kişiler”, (f=2); “şehirler”, (f=2). Bu ifadeleri desteklemesi bakımından katılımcı görüşlerinden örneklere aşağıda yer verilmiştir.

“Evet karşılaştık misafir ağırlama vardı. Misafir ağırlama adetleri öğrendik. Mesela haremlik, selamlık öğrendik. Onları öğrendik. Başka ne vardı? Komşulukla ilgili şeyleri öğrendim. Komşulukla alakalı şeyleri. Aile, çekirdek aile, geniş aile var Türkiye’de. Önceden bilmiyordum. Onları öğrendim. Siftahi yapmak. Yani yere para atmak. Kitapta görmüştüm. Batıl inançlar hakkında bununla ilgili bir şey vardı.” (Ö, 3),

“İlk kitaplardan konukseverliği öğrendim. Mesela bir Türk evine misafir ediyorsa, seni ilk önce ayakkabılarını çıkartıyorsun o sana başka bir terlik veriyor” (Ö, 9),

“Kitapta sadece çok dil bilgisi var. Kitapta kültürel bir şey görmedim. Kültür kitapta görmedim ama hayatta gördüm.” (Ö, 1),

“ Ders kitaplarından, Türk yemek, Türk yemekleri öğrendim. Gelmeden önce hiç bilmiyordum. Şimdi mesela çok yemekler, biliyorum. Mesela lahmacun döner, şiş, pide... Hepsini şimdi gelince öğrendim, beğendim. Hepsini çok seviyorum.” (Ö, 11).

1.4. Yabancı Öğrencilerin Türk Kültürüyle İlgili Daha Çok Bilgi Sahibi Olmak İstedikleri Türk Kültür Öğelerine İlişkin Görüşleri

Yabancı öğrencilerin Türk kültürüyle ilgili daha çok bilgi sahibi olmak istedikleri Türk kültür öğelerine ilişkin görüşler aşağıda Tablo 1.4’te sunulmuştur:

Tablo 1.4. Yabancı Öğrencilerin Türk Kültürüyle İlgili Daha Çok Bilgi Sahibi Olmak İstedikleri Türk Kültür Öğelerine İlişkin Görüşleri

Görüşler	f
Tarih	15
Farklı Çevre ve Yerler	8
Yiyecekler- İçecekler	4
Sanat	3
Türkiye’nin Geleceği	2

Dil ile İlgili Konular	1
Ekonomi	1
Toplam	34

Tablo 1.4.'te görüldüğü üzere yabancı öğrencilerin Türk kültürüyle ilgili daha çok bilgi sahibi olmak istedikleri, Türk kültür öğeleri hakkındaki görüşlerine yönelik yedi farklı kategoriye ulaşılmıştır. Bu kategoriler sıklık değerleri açısından sırasıyla şu şekildedir: "tarih" , (f=15); "farklı çevre ve yerler" , (f=8); "yiyecekler- içecekler", (f=4); "sanat" , (f=3); "Türkiye'nin geleceği", (f=2);, "ekonomi" , (f=1) ve "dil ile ilgili konular", (f=1). Bu görüşlerden (f=34) bazıları aşağıda yer alan ifadelerle örneklendirilmiştir.

"Kitaptaki kültür öğeleri yeterli değil. Tarihi konuların fazla yer almasını isterdim." (Ö, 3),

"Osmanlı'yı Harem kültürünü öğrenmek isterdim. Biraz daha bilmek için yani bilgi için. Çünkü dünya yani insanlar konuşuyor hep Osmanlı zamanı Osmanlı zamanı. Her yerde Osmanlı zamanı ismi var. Ben de daha çok bilgi yani okuldan kalan yüzde elliyi öğrenmek istiyorum yani." (Ö, 4)

"Benim bilmek istediğim şey Türkiye'de köyde insanlar nasıl yaşıyor. Bunu merak ediyorum. Ben o köyde yaşıyorlar ya. Ben hiçbir bilgi duymadım." (Ö, 11)

2. Öğretim Elemanlarıyla Gerçekleştirilen Görüşmeler Sonucu Ortaya Çıkan Bulgular

Bu bölümde çalışma grubu kısmında bahsedilen on öğretim elemanı ile gerçekleştirilen görüşmeler sonucu ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir.

2.1 Kültür Aktarımı Hakkındaki Öğretim Elemanı Görüşlerine Yönelik Bulgular

Tablo 2.1.'de öğretim elemanlarının "kültür aktarımı" konusundaki düşüncelerine yer verilmiştir. Bu araştırma sorusuna ilişkin görüşler aşağıda Tablo 2.1.'de sunulmuştur:

Tablo 2.1. Kültür Aktarımı Hakkındaki Öğretim Elemanı Görüşleri

Görüşler	f
Milli Kültür Unsurlarının Nesilden Nesil Taşınması	2
Gelenek-Göreneklerin Aktarımı	4
Dil Öğretiminde Olmazsa Olmaz Unsur	1
Ön yargıları Yıkan Bir Unsur	1
Farklı Kültürlerin Kesişmesini Sağlayan Bir Unsur	1
Toplam	9

Tablo 2.1.'de görüldüğü üzere kültür aktarımı hakkındaki öğretim elemanı görüşlerine yönelik beş farklı kategoriye ulaşılmıştır. Bu kategoriler sıklık değerleri açısından sırasıyla şu şekildedir: "gelenek-göreneklerin aktarımı", (f=4); "milli kültür unsurlarının nesilden nesile taşınması" , (f=2); "dil öğretiminde olmazsa olmaz unsur", (f=1); "ön yargıları yıkan bir unsur", (f=1); "farklı kültürlerin kesişmesini sağlayan bir unsur", (f=1). Bu görüşlerden (f=9) bazıları aşağıda yer alan ifadelerle örneklendirilmiştir. Bu ifadeleri desteklemesi bakımından katılımcı görüşlerinden örneklere aşağıda yer verilmiştir:

"Kültür aktarımı yabancılara Türkçe öğretiminde çok önemlidir. Kültür aktarımı toplumumuzun geleneklerini, yaşayış biçimini aktarmaktır. Bu da dil aracılığıyla yapılır." (ÖE,4),

“Kültür aktarımı yabancı dil öğretiminde olmazsa olmazdır. İki kavram birbirinden ayrılamaz. Öğretmen olarak siz, yabancı dil öğretirken kültürden bahsetmek istemeseniz bile bu imkânsızdır. Yoksa “tatlı yiyelim tatlı konuşalım” veya “kahvenin kırk yıl hatırı” olduğunu anlatmadan dil öğretmeye çalışır bulursunuz kendinizi ya da “abla” dediğinde dönüp bakmaz.” (ÖE,5),

“Kültür aktarımı, bir toplumda var olan kültürel değerlerin ileriki kuşaklara nesilden nesile taşınması demektir. Bu kültürel değerler dini inançlar, gelenek-görenekler, milli duygular, birlik ve beraberlik isteği, ahlak kuralları gibi durumlar bir millete ait milli kültür unsurları olarak kabul edilir. Bunların her birinin birey tarafından bilinmesi gerekirken aynı zamanda korunarak bizatihi geliştirilmesi de gerekmektedir. Bu sayede milli kültür öğeleri gelecek nesillere, kuşaklara aktarılabilir. Bunun için biz öğretmenlere büyük payeler düşmektedir.” (ÖE,1).

2.2. Türk Kültür Öğelerinin Aktarımında Kullanılan Bilgi Kaynaklarına İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri

Çalışmanın bu bölümünde, “Türk kültür öğelerinin aktarımında kullanılan bilgi kaynaklarına ilişkin öğretim elemanı görüşlerine” yer verilmiştir. Bu araştırma sorusuyla ilgili görüşler sunan öğretim elemanlarından elde edilen verilere dair içerik analizi sonucu Tablo 2.2.’de gösterilmiştir:

Tablo 2.2. Türk Kültür Öğelerinin Aktarımında Kullanılan Bilgi Kaynaklarına İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri

Görüşler	f
Video ve Ses Kayıtları	7
Kitaplar	5
Görseller	2
Diziler ve Filmler	2
Diğer Farklı Kaynaklar	2
Geziler	1
Sözlükler	1
Toplam	20

Tablo 2.2.’de görüldüğü gibi Türk kültür öğelerinin aktarımında kullanılan bilgi kaynaklarına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri yedi kategori etrafında toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarından yedisi “video ve ses kayıtlarını”, (f=7); beşi “kitapları” (f=5); katılımcılardan ikişer kişi de “görseller”, (f=2); “diziler ve filmler”, (f=2); “diğer kaynakları” (f=2) ve birer katılımcı da “gezileri”, (f=1) ve “sözlükleri”, (f=1) kültür öğelerinin aktarımında kullanılan bilgi kaynakları olduğuna yönelik görüş bildirmiştir. Bu konuya ilişkin öğretim elemanlarından bazılarının ait örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Yararlandığım kitaplar hatta sözlükler var. Özellikle Türk soylu öğrenciler için Atasözü, Deyimler Sözlüğü, Türk soylu olmayan öğrenciler için Meyve-Sebzeler-Besinler Sözlüğünden, Resimli Türkçe Sözlük, Eş Anımlı Kelimeler, Zıt Anımlı Kelimeler Sözlüğünden, Dinler tarihi, Ülkeler tarihi kitaplarından yararlanıyorum.” (ÖE,1),

“Diziler çok izleniyor. Hatta bazıları bizim benim girdiğim sınıfta konuşma düzeyleri yüksek. Dedim “nasıl bu kadar geliştirebildin?”. Çünkü belli bir yere kadar aktarabiliyoruz dili biz. Belli bir yerden sonra onların da üzerlerine katmaları gerekiyor. Dedikleri şey “hocam biz daha çok film izledik, dizi izledik.” Sevdikleri diziler var. Onlar yoluyla aktarım yapılıyor.” (ÖE,2),

“Halkiyat olması sebebiyle ve edebiyat olması yönüyle de genel olarak kültür aktarımı yapmamız, sözlü olarak, görsele, videoya dayandırarak daha kolay oluyor. Kız isteme merasimiyle alakalı bir video izlettim. Gelirken çiçek

çikolata getirmesinden, kahve ikramından görsel ve işitsel materyallerle destekleyerek kültür aktarımı yapmayı amaçlıyoruz.”(ÖE,8).

2.3.Ders Kitaplarında Yer Alan Türk Kültür Öğeleri Hakkındaki Öğretim Elemanı Görüşlerine Yönelik Bulgular

Tablo 2.3.’te öğretim elemanlarının “ders kitaplarında yer alan Türk kültür öğeleri” konusundaki düşüncelerine yer verilmiştir. Bu araştırma sorusuna ilişkin görüşleri aşağıda Tablo 2.3.’te sunulmuştur:

Tablo 2.3. Ders Kitaplarında Yer Alan Türk Kültür Öğeleri Hakkındaki Öğretim Elemanı

Görüşler	f
Olumlu Yönleri	
İngilizce Açıklamaların Olması	1
Kültür ile İlgili Ünitelerin Olması	1
Türk Kültürü ile İlgili Örneklerin Olması	1
Ünitelerin Dengeli Dağılmış Olması	1
Olumsuz Yönleri	
Türk Edebiyatı Kaynakları Açısından Yetersiz Olması	5
Konu Dağılımı ve Konulara Yer Verme Miktarının Dengeli Olmaması	5
Diğer Sorunlar	5
Kaynak Sayısı Açısından Yetersiz Olması	3
Türk Kültür Öğelerinin Detaylı Verilmemesi	3
Toplam	25

Tablo 2.3.’te görüldüğü gibi ders kitaplarında yer alan Türk kültür öğeleri hakkındaki öğretim elemanı görüşlerine yönelik beşi olumsuz, dördü de olumlu olmak üzere toplamda dokuz kategori oluşturulmuştur. Bu kategoriler sıklık değerleri açısından sırasıyla şu şekildedir: “konu dağılımı ve konulara yer verme miktarının dengeli olmaması”, (f=5); “Türk edebiyatı kaynakları açısından yetersiz olması”, (f=5); “diğer sorunlar”, (f=5); “Türk kültür öğelerinin detaylı verilmemesi” (f=3); “kaynak sayısı açısından yetersiz olması”, (f=3); “İngilizce açıklamaların da Türkçe açıklamalarla birlikte olması”, (f=1); “kültür ile ilgili ünitelerin olması”, (f=1); “Türk kültürü ile ilgili örneklerin olması”, (f=1) ve “ünitelerin dengeli dağılmış olması”, (f=5). Öğretim elemanlarını bu soruya verdikleri yanıtlardan bazıları aşağıda yer alan ifadelerle örneklendirilmiştir:

“Burada şöyle bir farklılık da göze çarpıyor. Bir eğitim setinde yer alan kültürel değerler diğer sette yer almıyor ya da tam tersi bir durum söz konusu. Özellikle bazı konularda detaya inilememesi, görsel ve işitsel malzemelerle yeteri kadar desteklenmemesi metinlerin anlaşılmasını güçleştirmektedir.”(ÖE, 3),

“Ünlü Türk kadınları, Türk bilim adamları, Türk halk edebiyatından bilgi, örneğin Dede Korkut hakkında hiçbir bilgi yok. Kitaplara VCD’ler, DVD’ler eklenmeli. Görüntülü olarak da eğitim verilmeli. Müziklerimizden örnekler kitaplara eklenmeli.”(ÖE, 5),

Alana yeni başladığınız bir tecrübeniz yoksa kitap ne veriyor size? Ben diğer kitaplardan da yararlanarak belli bir birikime ulaştığım için nerede ne vereceğimi bilebiliyorum. Eğer kitaba bağlı kalırsanız o zaman pek çok şey eksik kalıyor.”(ÖE, 8),

2.4.Türk Kültür Öğelerinin Aktarımında Dil ve Kültür Öğelerine İlişkin Öğretim Elemanı Görüşlerine Yönelik Bulgular

Tablo 2.4'te öğretim elemanlarının "Türk kültür öğelerinin aktarımında dil ve kültür öğeleri" konusundaki düşüncelerine yer verilmiştir. Bu araştırma sorusuna ilişkin görüşleri aşağıda Tablo 2.4.'te sunulmuştur:

Tablo 2.4. *Türk Kültür Öğelerinin Aktarımında Dil ve Kültür Öğelerine İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri*

Görüşler	f
Kültür Aktarımı Dil Öğretimini Kolaylaştırır, Artırır	6
İç içe Geçmiş Durumdadırlar	4
Dilin Kültürü Şekillendirmesi/ Taşıyıcı Rolü	2
Birbirini Tamamlayıcı Yönü Vardır	1
Toplam	13

Tablo 2.4.'te görüldüğü gibi Türk kültür öğelerinin aktarımında dil ve kültür öğelerine ilişkin öğretim elemanı görüşlerine yönelik dört farklı kategoriye ulaşılmıştır. Bu kategoriler sıklık değerleri açısından sırasıyla şu şekildedir: "kültür aktarımı dil öğretimini kolaylaştırır, artırır", (f=6); "iç içe geçmiş durumdadırlar" (f=4); "dilin kültürü şekillendirmesi/ taşıyıcı rolü", (f=2); "birbirini tamamlayıcı yönü vardır" (f=1). Bu görüşlerden (f=13) bazıları aşağıda yer alan ifadelerle örneklendirilmiştir:

"Yabancı dil/ikinci dil öğrenen kişinin o dile tam olarak yetkin olabilmesi için sadece dilin yapısını bilmesi yeterli değildir. Öğrencinin, o dilin hitap, teşekkür, reddetme, kabul etme, teklif sunma, önerme, övgü sözlerini, atasözlerini, deyimlerini, yeme-içme kültürü, sofrada adabı, kötü ya da iyi bir durumla karşılaşılınca gösterilen mimik hareketleri gibi kullanımları hakkında bilgi sahibi olması gerekir."(ÖE, 1),

" Türk kültür öğeleri ve dil öğretimi arasında önemli bir ilişki vardır. Türk kültür öğeleriyle Türk kültürünün yanı sıra Türkçenin dil bilgisi yapısını ve sözvarlığını öğretmek kolaylaşır."(ÖE, 4),

"Her dil, ait olduğu milletten izler taşır. Selamlaşma, vedalaşma, karşılama gibi durumlarda kullanılan söz varlığı unsurları; günlük hayat içerisindeki olay ve durumlar karşısında kullanılan söz varlığı unsurları vs. bunların hepsi kültürün dilsel varlığını oluşturur. Kültürü şekillendiren en önemli unsur dildir"(ÖE, 10).

2.5.Türk Kültür Öğelerinin Aktarımına İlişkin Öğretim Elemanlarının Önerilerine Yönelik Bulgular

Tablo 2.5.'te öğretim elemanlarının "Türk kültür öğelerinin aktarımına ilişkin önerileri" konusundaki düşüncelerine yer verilmiştir. Bu araştırma sorusuna ilişkin görüşleri aşağıda Tablo 2.5.'te sunulmuştur:

Tablo 2.5 *Türk Kültür Öğelerinin Aktarımına İlişkin Öğretim Elemanlarının Önerileri*

Görüşler	f
Öğretici Kendi Kültürüne Hâkim Olmalı	5
Öğrenciye Bakış Açısı, Bir Bilinç Kazandırabilmeli	3
Öğretici Öğrenci Grubunun Kültürüne de Hâkim Olabilmeli	2
Öğretici Öğrenciye Doğru Rehberlik Edebilmeli	2
Öğrenciyi Aktif Kılmalı	2

Öğretici Farklı Kaynaklardan Yararlanmalı	1
Kitap Çalışmaları Artarak Devam Etmeli	1
Toplam	21

Tablo 2.5.'te görüldüğü üzere Türk kültür öğelerinin aktarımına ilişkin öğretim elemanlarının önerilerine yönelik yedi farklı kategoriye ulaşılmıştır. Bu kategoriler sıklık değerleri açısından sırasıyla şu şekildedir: “öğretici kendi kültürüne hâkim olmalı” , (f=5); “öğrenciye bakış açısı, bir bilinç kazandırabilmeli” , (f=3); “öğretici öğrenci grubunun kültürüne de hâkim olabilmeli” , (f=2); “öğretici öğrenciye doğru rehberlik edebilmeli”, (f=2); “öğrenciyi aktif kılmalı”, (f=2); “öğretici farklı kaynaklardan yararlanmalı”, (f=1); ve “kitap çalışmaları artarak devam etmeli”, (f=1). Bu görüşlerden bazıları aşağıda yer alan ifadelerle örneklendirilmiştir:

“Mesela; öğretim elemanının tiyatro, halk oyunları bilgisi, enstrümantal alet bilgisi, geleneksel Türk sanatlarından vb. bilgi sahibi olması gerekir. Sadece kuru bir Türkçe öğretimi ya da gramer öğretimi başta öğrenciyi akabinde öğretmeni boğar. Neticede sağlıklı bir eğitim olmaz. Çünkü Türk soylu olan/olmayan öğrenciler Türkçeyi eğlenerek, gezerek, görerek, tekrarlayarak, mukayese ederek, gözlemleyerek vb. şekillerde öğrenmektedir.”(ÖE, 1),

“YTÖ’nde öğretmen öğrencinin sürekli iletişimde olduğu kişilerden biridir. Bunun için bu konuda öğretmene önemli görevler düşmektedir. Öğrenciye anlatabildiği kadar doğru bilgiler vermeye çalışmalıdır ve öğrencilerin sorularına cevap bulmaları için onları doğru adreslere yönlendirmelidir.”(ÖE, 5),

“Öğretim elemanları dile ve kültüre tam anlamıyla hâkim olmalıdır. İlmli bir tutum sergilemelidir.”(ÖE, 10).

3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Öğrenim Setinde Bulunan Türk Kültür Öğelerine Yönelik Bulgular

İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1+ seviyesi kitaplarındaki Türk kültür öğelerine yönelik bulgulara yer verilmiştir. Bu araştırma sorusuna ilişkin bulgular aşağıda Tablo 3’te sunulmuştur:

Tablo 3. İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1+ Seviyesi Kitabındaki Türk Kültür Öğeleri

KATEGORİLER	DİL DÜZEYLERİ				
	A1	A2	B1	B2	C1+
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>
Günlük Yaşam	24	40	27	3	15
Yaşam Koşulları	46	30	49	10	18
Kişiler Arası İlişkiler	34	81	20	22	4
Değerler, İnançlar ve Tutumlar	17	47	133	103	166
Beden Dili	0	0	8	0	1
Sosyal Gelenekler	29	33	41	12	16
Geleneksel Davranışlar	13	4	2	0	9
TOPLAM	163	235	280	150	229

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada yabancılar Türkçe öğretiminde Türk kültür öğelerinin aktarımı konusunda yabancı öğrencilerin ve öğretim elemanlarının görüşleri bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bu bölümünde verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular tartışılarak elde edilen sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir. Bu konuda yabancı öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucu ortaya çıkan bulgular incelendiğinde; Türk Dil Kurumu (TDK, 2020) tarafından bir topluma, ülkeye özgü düşünce ve sanat eserlerinin tümü olarak tanımlanan kültür, araştırmaya katılan öğrenciler tarafından dil, yaşam biçimi, tarih, edebiyat, yeme-içme, davranış biçimi, gelenek-görenek, eylemler ve kurallar olarak

tanımlanmıştır. Bu bulgular neticesinde yabancı öğrencilerin kültürü en çok yaşam içinde davranış biçimleriyle gözlemledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Yabancı öğrenciler Türk kültür öğelerine ilişkin bilgi kaynaklarını sırasıyla en çoktan aza doğru; sosyal hayat, ders kitapları, arkadaşlar, öğretmenler, kitaplar- dergiler, diziler/ filmler ya da tiyatrolar, videolar, internetler ve geziler şeklinde ifade etmişlerdir. Buna göre yabancı öğrenciler Türk kültür öğelerine ilişkin en fazla bilgiyi sosyal hayattan öğrenmekte olup bunu ders kitapları ve Türk arkadaşlar takip etmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan Türk kültür öğeleri hakkında yabancı öğrenciler; şehirler, insan ilişkileri, Türk halk edebiyatı, tarih, tarihi önemli kişiler, mucitler, din, batıl inançlar ve kitaplarının bu öğeler konusunda yetersiz olduğuna dair görüş bildirmişlerdir. Eren Ökten (2013), yaptığı araştırma sonucunda dil sınıflarında kültür aktarımının, dil becerilerini geliştirdiği gibi başka kültürlerin anlaşılabilirliğine de katkı sağladığını ifade etmiştir.

Yabancı öğrencilere Türk kültürüne ait daha fazla bilgi sahibi olmak istedikleri konular sorulduğunda, öğrenciler en çok Türkiye'nin tarihi hakkında bilgi sahibi olmak istediklerini söylemişlerdir. Öğrencilerin tarihten sonra en çok bilgi sahibi olmak istedikleri konu ise Türkiye'nin farklı çevrelerini, yerlerini keşfetmek ve görmek olarak ifade etmişlerdir. Bunu sırasıyla Türk yemekleri, Türkiye'nin gelecekteki konumu, dili ve ekonomisi takip etmektedir. Gökmen (2000), yapmış olduğu araştırma sonucunda kültürlerarası iletişimsel edinç ile birlikte bireylerin kendi kültürleri dışındaki bireylerle iletişim kurmalarının kolaylaşacağını belirtmiştir.

Altundağ (2007), yapmış olduğu araştırma sonucunda, elde edilen veriler doğrultusunda; etkili ve kalıcı bir yabancı dil öğretimi gerçekleştirebilmesi için, öğrencilere o dilin kültürünü sevdirecek ve o kültüre karşı merak uyandıracak, öğrencileri güdüleyecek şekilde eğitim verilmesi gerektiğini öngörmüştür. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi derslerine girmekte olan öğretim elemanlarıyla yapılan görüşmeler sonucu ortaya çıkan bulgular incelendiğinde; birinci alt amaç olarak kültür aktarımı hakkındaki görüşlerine başvurulmuştur. Bu alt amaç doğrultusunda öğretim elemanları kültür aktarımını; gelenek-göreneklerin aktarımı, milli kültür unsurlarının nesilden nesile taşınması, dil öğretiminde olmazsa olmaz unsur, ön yargıları yıkan bir unsur ve farklı kültürlerin kesişmesini sağlayan bir unsur olarak ifade etmişlerdir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi derslerine girmekte olan öğretim elemanlarına Türk kültür öğelerinin aktarımında kullanılan bilgi kaynakları olarak neler kullandıkları ikinci alt amaç olarak sorulmuştur. Öğretim elemanları bu doğrultuda; video ve ses kayıtlarını, kitapları, görselleri, diziler/ filmleri, diğer eğitim kaynaklarını, sözlükler ve gezileri belirtmişlerdir.

Üçüncü alt amaç olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları hakkındaki öğretim elemanlarının görüşleri alınmıştır. Buna göre yabancı dil olarak Türkçe öğretimi derslerine girmekte olan öğretim elemanları kullanılmakta olan ders kitaplarının olumlu ve olumsuz yönlerine değinmişlerdir. Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılmakta olan ders kitaplarının olumlu yönleri olarak; İngilizce açıklamalarının da Türkçe açıklamalarla birlikte verilmesi, kültür ile ilgili ünitelerin olması, Türk kültürü ile ilgili örnekleri içermesi ve ünitelerin dengeli dağılmış olması şeklinde ifade etmişlerdir. TÖMER'de görev alan öğretim elemanları Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılmakta olan ders kitaplarının olumsuz yönleri olarak ise; Türk edebiyatı kaynakları bakımından yetersiz olduğu, konu dağılımı ve konulara yer verme miktarının dengeli olmaması, Türk kültür öğelerinin daha detaylı verilebilmesi gerektiği ve diğer sorunlar biçiminde görüşlerini bildirmişlerdir.

Yabancılar Türkçe öğretiminde Türk kültür öğelerinin aktarımında kullanılan strateji, yöntem ve tekniklere ilişkin dördüncü alt amaç olarak öğretim elemanlarının fikirlerine değinilmiştir. Bu amaç etrafında öğretim elemanlarının Yabancılar Türkçe öğretimi derslerinde kullandıkları; yöntemler, teknikler ve stratejilere ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir.

Beşinci alt amaç olarak Yabancılar Türkçe öğretiminde görev alan öğretim elemanlarının Türk kültür öğelerinin aktarımını, dil ve kültür ilişkisi açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Bu çerçevede; kültür aktarımının dil öğretimini kolaylaştırdığını ve arttırdığını, iç içe geçmiş durumda olduğunu, dilin kültürü şekillendirdiği/ taşıyıcı rolü olduğu ve birbirini tamamlayıcı yönü hakkında görüş bildirmişlerdir. Salazar ve Carballo (2011), yaptıkları araştırma sonucunda aynı şekilde öğretim elemanlarının kültürün ve dilin birbirleri ile ayrılmaz bir bağ olduğunun farkında oldukları ifade

etmişlerdir. Araştırmanın veri toplama sürecinde son amaç olarak Türk kültür öğelerinin aktarımına ilişkin Yabancılara Türkçe öğretiminde derslere girmekte olan öğretim elemanlarının önerileri ortaya çıkmıştır. Bu alt amaç doğrultusunda öğretim elemanları; öğrencilerin kendi kültürüne hâkim olmasını, öğrenciye bakış açısı/ bir bilinç kazandırabilmelerini, öğrencilerin öğrenci grubunun kültürünü de hâkim olabilmelerini, öğrencilerin öğrencilere doğru rehberlik edebilmelerini, öğrencinin aktif kılınmasını, öğreticinin farklı kaynaklardan yararlanmasını ve kitap çalışmalarının artarak devam etmesini önermiştir.

Peterson ve Coltrane, (2003) kültür aktarımı konusunda yaptıkları araştırma çerçevesinde benzer şekilde yabancılara Türkçe öğretmekte olan öğrencilerin, kültür tanıtıcısı rolünde olması gerektiğini ifade etmiştir. Çalışmada öğrencilerin, farklı bir kültürle karşı karşıya kalan öğrencinin kültürü zorla dayatmadan, keşfederek öğrenmesine yol açması gerektiği de belirtilmiştir. Öğrencinin yaşadığı kültürel zorlukların üstesinden gelmesinde gerek rol-model olarak gerekse doğru bir şekilde yönlendirerek yardımcı olunmalıdır. Böylece öğrenci içinde bulunduğu kültürü daha rahat bir şekilde anlayacak ve varsa içinde bulunduğu kültür hakkındaki olumsuz düşüncelerinden kurtulabilecektir.

Atay, Kurt, Çamlıbel, Ersin ve Kaslıoğlu (2009), yaptıkları araştırma sonucunda öğretmenlerin ikinci dil öğretiminde kültürün rolünün önemini farkında oldukları saptanmış ancak öğretmenlerin kültürel farkındalık için yeterli çaba harcamadıkları ortaya çıkmıştır.

Er (2015), çalışmanın sonucunda öğretmenler ve müdür yardımcıları Yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde kültürel farkındalık oluşturmayı genellikle gerekli bulmakta olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlere göre kültürel farkındalık oluşturma süreci kendilerine iletişim kurma, tecrübe kazanma, hoşgörülü olma gibi konularda katkı sağlamıştır. Ancak sınıf içinde öğretmenlerin kültürel farkındalığa yönelik uygulamalara genellikle yer vermedikleri gözlenmiştir. Araştırmada öğretmenlerin çoğunluğu Yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde kültürel farkındalığa yönelik amaçların faydalı olacağını belirtmiştir.

Araştırma kapsamında ele alınan yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılmakta olan kitapların Türk kültür öğelerinin aktarımı konusunda Avrupa Ortak Çerçeve metni tarafından belirlenen ölçütlere göre kültür aktarımı konusuna yer verdiği ancak verilen Türk kültür öğelerinin içeriğinin yeterli olup olmadığı ve neye göre belirlendiği konusunda bir takım eksiklikler olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırma sonucunda, incelenen ders kitaplarının seviyelerinin arttıkça Türk kültür öğeleri açısından daha kapsamlı çok yer verildiği görülmektedir. Benzer şekilde Okur ve Keskin (2013), İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitaplarını incelediği çalışmada; A1 ve A2 temel seviye ders kitaplarında kültür öğelerinden daha az yararlandığı, B1 ve B2 orta seviye ders kitaplarında ise kültür öğelerine daha çok faydalandığı ifade edilmiştir. Ancak bununla birlikte kültür öğelerinden daha çok yararlanması gerektiği belirtilmiştir. Yılmaz (2012), yaptığı araştırma sonucunda Yabancılar için Türkçe Yeni Hitit serisi kitaplarını kültürel öğe aktarımı açısından yeterli ve başarılı bulmuştur. Açıkgöz (2018) ise, "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı: (A1-A2 Düzeyi)", isimli çalışmanın sonucunda örneklem olarak seçtiği ders kitaplarının kültür aktarımı açısından yeterli sayılabileceğini ancak bazı eksikliklerinin bulunduğunu belirtmiştir. İncelediği ders kitabında, kültür öğelerinin dağılımının dengeli olmadığını ve hedef kültüre, farklı kültürlere yer verilmesine rağmen hedef ve kaynak kültürün karşılaştırılmasına yeterince yer verilmediği sonuçlarına ulaşmıştır.

Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında Türk kültür öğeleri yapılan inceleme sonucunda daha çok "kültürden kültüre" adıyla farklı bir bölümde ve ünite sonlarında yer alan kısa, bilgilendirici metinlerde geçmektedir. Fakat bu Türk kültür öğelerinin ayrı bir bölümde dikte edermişçesine verilmesi yerine kitaplarda yer alan okuma, yazma, konuşma, dinleme gibi diğer becerilerin arasında sezdirilerek verilmesinin daha uygun olacağı düşünülebilir. Bölükbaş ve Keskin (2010), yaptıkları araştırma sonucunda Yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde metinlerin işlenişinde; öğrencilerin metinler yoluyla yeni düşünüş biçimleriyle, yaşam tarzlarıyla karşılaşmalarını; kendi kültürleri ile Türk kültürünü karşılaştırarak Türk kültürüne karşı hoşgörülü yaklaşmayı öğrenmelerini sağlayacak etkinliklere yer verilmesi gerektiği ifade etmiştir.

Araştırma sonucunda, göze çarpan bir diğer sonuç için Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında geçen Türk kültür öğelerinden bazılarının çok eski ve bir Türk'ün dâhi kolayca hatırlayamayacağı konulara ve kültür unsurlarına yer verildiği şeklindedir. Ayrıca ders kitaplarında geçen Türk kültür

öğelerinin bazıları yabancı öğrenciler için, gereksiz ayrıntılara yer verilerek yer aldığından yabancı öğrencilere göre uygun nitelikte olmadığı söylenebilir. Demir ve Açık (2011), yaptıkları araştırmada kitaplarda kültürel öğelerin hangilerinin öncelikli olarak verilmesi ve ne kadar verilmesi gerektiği konusunda bir ölçütün olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Kalfa (2013), yabancılara Türkçe öğretiminde sözlü kültür unsurlarının kullanılmasını araştırdığı çalışmanın sonucunda, dil öğretiminin kültürel etkileşim süreci olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte, yabancılara Türkçe öğretiminde hazırlanan ders programı, materyal ve kaynaklarda Türk kültürüne yer verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bahsedilen çalışmaların sonuçları, yapılan bu çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda yabancılara Türkçe öğretiminde öğrencilere, öğretim elemanlarına, ders kitapları yazarlarına, araştırmacılara ve diğer ilgililere yönelik öneriler aşağıda sunulmuştur:

Uygulamaya Dönük Öneriler

- Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında Türk kültür öğelerinden daha çok faydalanılabilir. Kitapların seviyesi arttıkça daha çok kültür ögesine yer verilebilir.
- Öğretim elemanları kültür aktarımıyla ilgili bilgileri teknolojiyi kullanarak işleyebilir.
- Türkçe'nin yabancılara öğretiminde kullanılan ders kitapları için bir inceleme komisyonu oluşturulabilir. Yine bu komisyonun çatısı altında yapılan çalışmalar takip edilerek derslere girmekte olan öğretim elemanlarına kültürün aktarımı konusunda kurslar açılabilir, eğitimler verilebilir.
- Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında temel kazanımlar olan okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerinin içine kültür öğeleri doğrudan farklı bölümler içinde değil de sezdirilerek verilebilir.
- Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları hazırlanırken kültür aktarımı boyutu dolaylı olarak temel becerilerin içerisine kaynaştırılarak verilebilir. Öğrencilerin daha kolay anlayabileceği bir biçimde güncel ve gerçeğe yakın bir biçimde görsellerle ve etkinliklerle desteklenerek aktarılabilir.
- Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan kültür öğelerinin ayrıca geçmişte kalmış, günümüzde unutulmuş ya da çok fazla bilinmeyen kültürel unsurlar yerine daha güncel günümüzü yansıtan öğelerden oluşmasına dikkat edilmesi düşünülebilir.

İleriye Dönük Araştırmalara İlişkin Öneriler

- Öğretim elemanlarının dil öğretiminde Türk kültür öğelerinin aktarımını daha iyi kavramasına yönelik akademik çalışmaların sayısı artırılabilir.
- Yabancılara Türkçe öğretiminde Türk kültürünün aktarımına ilişkin yabancı öğrencilere yönelik projeler, etkinlikler yapılabilir.
- Yabancılara Türkçe öğretiminde Türk kültür öğelerinin aktarımına yönelik ders kitabı incelemelerine yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Fakat öğrenci, öğretim elemanları, kurum yöneticilerine ve programa dair incelemeler nitelik ve nicelik olarak artırılabilir.
- Yabancılara Türkçe öğretiminde Türk kültür öğelerinin aktarımına yönelik çalışmalar farklı çalışma grupları oluşturularak, farklı çalışma yöntemleriyle; nitel, nicel ve karma yöntemler kullanılarak yapılabilir.

Kaynakça

- Abacıoğlu, T. (2002). *Çocuklara Oyunlarla Yabancı Dil Öğretimi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Açıkgöz, E. S. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitabı: (A1-A2 Düzeyi)*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

- Altundağ, P. (2007). *Kültürlerarası yeterlilik ve Korece öğretimi*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- AOÇ. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi. Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme*. (Çev. Nakipoğlu B., Çıkar M., Genç A., Atalay C.) Erişim Tarihi: 10 Mayıs 2020 tarihinde http://www.dilbilimi.net/ab_diller_icin_ortak_avrupa_basvuru_metni_meb_adresinden alınmıştır.
- Arslan, M. (2009). Türkiye’de yabancı dil edinim sorunu ve yabancı dil olarak Türkçe. In *1st International Symposium on Sustainable Development*. 9-10.
- Asutay, H. (2003). Yabancı dil öğretiminde kültür bağlamı ve öteki dil. *Ankara Üniversitesi (TÖMER) Dil Dergisi*, 5, 118, 26-29.
- Asutay, H. (2007). *Türk dili derslerinde çocuk ve gençlik yazını*. Adana: Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi.
- Atay, D., Kurt, G., Çamlıbel, Z., Ersin, P. ve Kaslıoğlu, Ö. (2009). The role of intercultural competence in foreign language teaching. *Inonu University Journal of The Faculty of Education*, 10 (3), 123-135.
- Barın, E. (2004). Yabancılar Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (1), 19-30.
- Bölükbaş, F. ve Keskin, F. (2010). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarımındaki işlevi. *Turkish Studies*, 5 (4), 221-235.
- Christensen, L. B., Johnson, B. and Turner, L. A. (2011). *Research methods, design, and analysis*. Boston: Allyn and Bacon.
- Çağlayan-Dilber, N. (2018). Yabancılar Türkçe öğretimi üzerine yazılan kaynak kitaplara ilişkin bir inceleme. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 31 (Özel Sayı), 111-128.
- Demir, A. ve Açık, F. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *TÜBAR*, 30, 51-72.
- Demir, A. ve Açık, F. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *TÜBAR*, 30, 51-72.
- Demirel, M.V. (2011). Türkçe üçüncü sınıf öğrencilerinin yabancılar Türkçe öğretimi dersine ilişkin görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 128-138.
- Er, K. O. (2006). Yabancı dil öğretim programlarında kültürün etkileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(1), 1-14.
- Er, O. (2015). *Yabancılar Türkçe öğretimi uygulamalarının kültürel farkındalık oluşturma açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Erdem, M. D., Gün, M., ve Sever, P. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yöntem seçimi ve alternatif yöntemler. *Electronic Turkish Studies*, 10(11).
- Eren Ökten, C. (2013). Teaching foreign language with using cultural aspects of literature. *Sosyoloji Dergisi*, 3 (26), 33-43.
- Gay, G. (2014). *Kültürel değerlere duyarlı eğitim: Teori, araştırma ve uygulama*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Göçer, A. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde konuşma becerisinin kazandırılması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (2), 21-36.
- Gökmen, M. E. (2000). Yabancı dil öğretiminde kültürlerarası iletişimsel edinc. *Dil Dergisi*, 128, 69-78.
- Güvenç, B. (2002a). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Harputoğlu, B. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe ve ana dil Türkçe ders kitaplarında öğrenme stratejilerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Hengirmen, M. (1993). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi. *(TÖMER) Dil Dergisi* 10, 5-9.
- İşcan, A. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak önemi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 29-36.
- İşcan, A. Ve Yassıtaş, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yedi İklim Türkçe öğretim seti örneği (B1-B2 Düzeyi). *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 3(1), 47-66.
- Kalfa, M. (2013). Yabancılar Türkçe öğretiminde sözlü kültür unsurlarının kullanımı. *Millî Folklor*, 97, 167-177.
- Karababa, C. (2009). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ve karşılaşılan sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42 (2), 265-277.
- Kırkkılıç, A. ve Sevim, O. (2012). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Kramsch, C. (f=1993). *Contextand culture in language teaching*, Oxford: Oxford University.

- Kurt B., Direkci B. ve Caner M. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ilişkin İngilizce öğretmen adaylarının görüşleri. *Turkish Studies*, 13, 1017-1037.
- Kuşçu, S. (2013). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğretmen bilişi ve öğrenci inanışları, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kutlu, A. (2015). "Yabancılar Türkçe öğretiminde kültürün araç olarak kullanımı: Gazi yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği (B1- B2 seviyesi)". *K.Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (2), 697-710.
- McMillan, J. H. and Schumacher, S. (2006). *Research in education: Evidence-based inquiry*. Pearson Higher Ed.
- Memiş, M. R. (2016). Yabancı dil öğretiminde eğitim ortamı ve kültür aktarımı. *Turkish Studies*, 11(9), 605-616.
- Mete, F. ve Gürsoy, Ü. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğretmen yeterliklerine ilişkin görüşler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (3), 343-356.
- Okatan, H. İ. (2012). Polis akademisi güvenlik bilimleri fakültesinde okuyan yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenme sorunları. *Polis Bilimleri Dergisi*, 14(4), 79-112.
- Okur, A. ve Keskin, F. (2013). Yabancılar Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: İstanbul yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6 (2), 1619-1640.
- Özdemir, C. (2013). Dil-kültür ilişkisi: Folklor ürünlerinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yeri ve işlevi, *Millî Folklor*, 25(97), 157-166.
- Pai, Y., Adler, S.A. & Shaidow, L.K. (2006). *Cultural foundations of education* (4th ed.). Upper Saddle River, NJ: Merrill/ Prentice Hall.
- Palardy, J. (1969). What teachers believe- What students achieve. *Elementary School Journal*, 69 (7), 370-374.
- Peterson, E. and Coltrane, B. (December, 2003). Culture in second language teaching.
- Polat, T. (1990). Kültürlerarası bildirişimde etkin bir süreç yabancı dilde okuma-anlama. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 7, 69-90.
- Salazar, E. Z. and Carballo, O. C. (2011). Teaching culture in the foreign language classroom: A reflective model. *Revista de Lenguas Modernas*, 14, 283-303.
- Saygılı, D, Kana, F. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin kültürlerarası duyarlılığı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6 (4), 1041-1063.
- Şahin, A. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi: Kuramlar, yaklaşımlar, etkinlikler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tapan, N. (1990). Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde kültür bağlamının değerlendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 7, 55-68.
- Tezcan, N. (1990). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi. *Çağdaş Türk Dili*, 3 (34), 1055-1063.
- Tosun, C. (2005). Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 1(1), 22-28.
- Türk Dil Kurumu. (2020). Güncel Türkçe sözlük <http://sozluk.gov.tr/> adresinden 21 Nisan 2020 tarihinde alınmıştır.
- Yaylı, D. ve Yaylı, D. (2014). *Yabancı dil öğretimi yaklaşımları ve yöntemleri*. D. Yaylı ve Y. Bayyurt (Ed.), Yabancılar Türkçe öğretimi: politika, yöntem ve beceriler. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, F. (2012). Cultural transmission through teaching Turkish as a foreign language course books. *Journal of Turkish Studies*, 7(3), 2751-2759.
- Yin, R. (1984). *Case study research: Design and methods*. Beverly Hills, CA: Sage Publishing.

Geniş Özet

Günümüzde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, çeşitli ülkelerdeki insanların değişik ihtiyaç ya da sebeplerle Türkiye'ye gelmesi sonucunda birçok farklı kurumda yapılmakta ve bu kurumlarda öğrenim gören yabancı öğrencilerin sayısının her geçen gün arttığı bilinmektedir. Bu durum Türkçeyi, yabancıların öğrendikleri bir dil hâline getirirken aynı zamanda da Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de önemini ortaya koymaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde doğru ve etkili bir dil öğretiminin gerçekleştirilebilmesi için aynı zamanda toplumun kültürünün de yansıtılabilmesi gerekli görülmektedir. Dil aracılığıyla kültür öğretiminin gerçekleşmesi, bireyin o yabancı dilin konuşulduğu ülkede olması durumunda daha da kolaylaşır. Bu doğrultuda araştırma, nitel

araştırma yöntemlerinden durum çalışmasına göre desenlenmiştir. Nitel araştırma yöntemine uygun olarak doküman analizi, odak grup görüşmesi ve bireysel görüşmeler ile veriler elde edilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde, kültür öğelerinin aktarımının öneminden yola çıkılarak ilk olarak Akdeniz Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinde kullanılmakta olan yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında bulunan Türk kültürüne ait öğeler belirli ölçütlere göre incelenmiştir. Ders kitaplarında tespit edilen Türk kültür öğelerinden hareketle yine Akdeniz Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinde öğrenim gören yabancı öğrencilerin Türk kültürü hakkındaki görüşlerine başvurulmuştur. Çalışmanın bir diğer veri toplama aracı ise yine Akdeniz Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinde görevli olan öğretim elemanlarıyla gerçekleştirilen bireysel yarı yapılandırılmış görüşmeler oluşturmaktadır. Bu çerçevede 32 yabancı öğrenciyle odak grup görüşmesi, 11 yabancı öğrenci ve 10 öğretim elemanı ile yarı yapılandırılmış bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi, içerik analizi yoluyla yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda yabancı öğrenciler Türk kültür öğelerini daha çok sosyal hayat, Türk arkadaşlar ve dizilerden öğrendiklerini bununla beraber ders kitaplarından ve öğretim elemanlarından da bu konuda yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca ders kitaplarında da Türk kültür öğelerinin yer aldığı fakat daha güncel ve yabancı öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik kültür öğelerinin yer alması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. TÖMER’de derslere girmekte olan öğretim elemanlarının görüşlerine bakıldığında ise öğretim elemanları; kültür aktarımının yabancı dil öğretiminde olması gereken, en temel unsurlardan biri olarak görmekle birlikte ders kitaplarını Türk kültür öğelerinin öğretimi açısından tam olarak yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil öğretimi, Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, dil ve kültür ilişkisi, kültürel etkileşim, kültür aktarımı.

EXAMINATION OF THE STUDENTS AND LECTURERS' VIEWS AND COURSE BOOKS ON THE TRANSFERENCE OF TURKISH CULTURAL ELEMENTS IN TURKISH LANGUAGE TEACHING

Extended Summary

Today, teaching Turkish as a foreign language is carried out in many different institutions as a result of people coming to Turkey due to different needs or reasons and it is known that the number of these foreign students increases day by day. This situation makes Turkish a language that foreigners learn and also shows the importance of teaching Turkish as a foreign language. In order to realize correct and effective language teaching in teaching Turkish as a foreign language, reflecting the culture of the society is also necessary. Therefore, the realization of cultural teaching becomes easier if the individual is in the country where the foreign language is spoken. In this context, the research was designed according to the case study, one of the qualitative research methods. Data were obtained through document analysis, focus group interview and individual interviews in accordance with qualitative research methodology. Considering the importance of transfer of cultural elements in teaching Turkish as a foreign language, the elements of Turkish culture in the Turkish textbook for foreigners used in Akdeniz University Turkish Teaching Application and Research Center were examined and evaluated according to certain criteria of the research. Based on the Turkish cultural elements identified in the textbooks, the opinions of foreign students studying at the Turkish Language Teaching Application and Research Center of Akdeniz University about Turkish culture were collected. As another data collection tool of the study, the individual semi-structured interviews were conducted with the lecturers who are working at Turkish Language Teaching Application and Research Center of Akdeniz University. In this context, focus group interviews with 32 foreign students, individual interviews with 11 foreign students and 10 lecturers were conducted through semi-structured interview forms. The collected data analyzed through content analysis. As a result of the research, foreign students stated that they learned Turkish cultural elements mostly from "social life, Turkish friends and soap operas". Besides these, they could also benefit from "textbooks and lecturers". In addition, it is concluded that there are Turkish cultural elements in the textbooks, but cultural elements should be included for students' interests and needs and they should be more up to date elements. In line with the opinions of the lecturers in TÖMER, the lecturers; stated that they did not find the textbooks fully sufficient in terms of Turkish cultural elements, although they considered cultural transfer as one of the most fundamental elements that should be in foreign language teaching.

Keywords: Foreign language teaching, Turkish teaching as a foreign language, language and culture relationship, cultural interaction, culture transfer.